

מסורת הש"ס

חלק פרק אחד עשר סנהדרין

קיא.

עין משפט נר מצוה

לד א מיי פ"ג מהל' ת"מ
הלכה יב סמג עשין יב
טו"ע י"ד סי' רמז סעיף
כא:

תורה אור השלם

- לכן הורחבה שאול נפשה ופערה פיה לכלי חק ודרך הדרך והמונה ושאול ופלו בה.
- והיה בכל הארץ גאם פי שנים בה יכרתו יקונו והשלשית יקונו זכירה יג ח
- שובו בנים שובבים גאם יי כי אנכי בעלתי בבם וקחתי אתכם אהר מעיר ושנים ממשפחה ודבאתי אתכם ציון: ישימיהו ג יד
- לך ידע אנוש ערבה ולא תמצא בארץ החיים: איוב כח ג
- וקחתי אתכם לי לעם ותייתי לכם לאלהים וידעתם כי אני אלהיכם המוציא אתכם ממצרים ודבאתי אתכם אל הארץ אשר נשאתי את ידי לתת אותה לאברהם ליצחק וליעקב ונתתי אתה לכם מורשה שמות ו-ח
- ונתתי לה את ברימיהו משם ואת עמק עבדו לפתח הקודש ויענה שמה כימי נעוריה ובימים עתה מארץ מצרים: הושע ב יז
- ומאן באתי אל פרעה לדבר בשמך הרע לעם וזהו וזהו לא הצלת את עמך: שמות ה כב
- קום התהלך בארץ לארבה וקחתיה בי לך אתננה: בראשית יג יז
- גור בארץ הזאת ואחיה עמך ואברכך בי לך ולירשך אתה את כל הארץ תצאך ואתננה לך אתננה: בראשית יג יז
- גור בארץ הזאת ואחיה עמך ואברכך בי לך ולירשך אתה את כל הארץ תצאך ואתננה לך אתננה: בראשית יג יז
- והיה יי נצב עליי ויאמר אני יי אלהי אברהם ואליה יצחק הארץ אשר אתה שוכב עליה לך אתננה ולירשך: בראשית כח יג
- ויאמר יי אל משה עתה תראה אשר אעשה לפרעה כי ביד חזקה ישלחם וביד חזקה יגרשם מארצו: שמות ו א
- ויהמר משה ויקד ארצה וישתחו: שמות ו ח
- ויעבר יי על פניו ויקרא יי אל רחום ורחמן ארץ אפים ורחב חסד ואמת: שמות ו י

ולקחתי אחד מעיר. כשציל חסיד אחד שזעיר אקח את כל העיר כולה: חזייה. רב לרב כהנא: דקא חייק רישא. חופק ראשו ומעין בעלמו כשעה שהיה לו ללמוד תורה: לא תמצא בארץ החיים. משמע שמקללו לא תבוא לעוה"ב: נאמר. כפרסת וארל ולקחתי אתכם לי לעם ותיכי בתירה והבאתי אתכם אל הארץ: מה ביאתם לארץ שנים מס' רבוא. שלא נשתירו מס' רבוא שיאלו ממזרים אלף ב' אנשים יהושע וכלב כדאמרין צבצא בתרא

בפ' יש נוחלין (דף קכא). לא נגזרה גזרה לא כפחות מס' ולא ביותר מס' שנה בהק נמי ששים רבוא שנמנו במדבר לא תבוא לא פחות מנן ב' שנה ויותר מס': אף יואלם ממזרים שנים מס' רבוא. שמכל ס' רבוא שהיו במזרים לא נשתיר מהם אלף שנים בלבד ואותם שנים של ס' רבוא עלו נלס' רבואות שיאלו אחד מס' רבוא שהיו בהם והשאר מתו כולם בשלש ימי אפילה שלא יהיו מזרים רואין במפתח של ישראל: וכן לימות המשיח. שלא ישרו מכל ס' רבוא אלף ב': ועתה שמה כימי נעוריה ויום עולות מארץ מצרים. עניים וספלים יהיו כימי עולות מארץ מצרים: מעכו צננין. היו צננין אותם במקום לבנים: ועל דבר זה נענש משה רצנו. כשכרעה שנעשה לישראל כך התחיל להתרעס ולהרהר לפני הקצ"ה אמר משה לפני הקצ"ה ומאן באתי: אל חל על דאדנין ולא משתכחין. הפסד גדול יש על גדולים שאצדו ואיני יכול לנמול סקדים אחרים כמותם שאין אתה כאברהם ויחזק ויעקב שלא הרהרו אחרי מדותי: אל שדי. שאמרתי לו אני אל שדי פרה ורבה וגו' (בראשית לה) אני אל שדי התהלך לפני והיה תמים (שם י) והייתי מצניחו שכל איני לו ולצניו ולא אמרו מה שמך כמו שעשית אתה: (ס' כחמלה אמר לי מה שמך. ועכשיו הרהרתי על מדותי ואמרתי הלא לא הללתי את עמך: לנטוע אהלנו. כמו [ויטע] אהלי אפדנו (דניאל יח) ולשון נטיעה שייך בזהל: עתה פרח. הפעם פרח נפלאות שאני עושה להם: מה ראש. על איזה מדה (אמת) של ייג [מדות] ראה והשתחוה: אמת ראש. במדותיו שנקרא אמת ונתיירא אס נתחייבו כל"ה אס הוא דן אותן צדין גמור ומינה והתפלל עליהם שלא יאל דן אותן לפי מעשיהם: ה"ג פניא רמ"ד ארץ אפים ראש דפניא כשעלה משה למרום וכו' אמר לו רשעים יאבדו. ולא יהיה לך ארץ אפים עליהם: אמר לו. הקצ"ה לא כך אמרת ארץ אפים לנדיקים ולא לרשעים: אמר

מאי אמן א"ר חנינא *אל *מלך *נאמן *לכן הרחיבה שאול נפשה ופערה פיה לכלי חוק אמר ר"ל למי שמושייר אפי' חוק אחד א"ר יוחנן *לא ניהא למרייהו דאמרת להו הכי אלא אפי' לא למד אלא חוק אחד וא' (שנאמר) והיה בכל הארץ נאם ה' פי שנים בה יכרתו ויגועו והשלישית יותר בה אמר ר"ל שלישי של שם א"ל רבי יוחנן לא ניהא למרייהו דאמרת להו הכי אלא אפי' שלישי של נח *כי אנכי בעלתי בבם ולקחתי אתכם אחד מעיר ושנים ממשפחה אמר ר"ל דברים ככתבן א"ל ר' יוחנן לא ניהא ליה למרייהו דאמרת להו הכי אלא אחד מעיר מוכה כל העיר כולה ושנים ממשפחה מוכין כל המשפחה כולה יתיב רב כהנא קמיה דרב ויתיב וקאמר דברים ככתבן א"ל רב לא ניהא ליה למרייהו דאמרת להו הכי אלא אחד מעיר מוכה כל העיר ושנים ממשפחה מוכין כל המשפחה חזייה דהוה קא חייף רישיה וסליק ויתיב קמיה דרב א"ל *ולא תמצא בארץ החיים א"ל מילט קא לייטת לי א"ל קרא קאמינא לא *תמצא תורה במי שמחיה עצמו עליה תניא רבי סימאי אומר נאמר *ולקחתי אתכם לי לעם ונאמר והבאתי אתכם מקיש *ציאתן ממצרים לביאתן לארץ מה ביאתן לארץ שנים מס' ריבוא אמר רבא וכן לימות המשיח שנא' *ועתה שמה כימי נעוריה ויום עולות מארץ מצרים תניא אמר ר' אלעזר ברבי יוסי פעם אחת נכנסתי לאלכסנדריא של מצרים מצאתי זקן אחד ואמר לי בא ואראך מה עשו אבותי לאבותיך מהם טבעו בים מהם הרגו בחרב מהם מעכו בבנין ועל דבר זה נענש משה רבינו שנא' *ומאן באתי אל פרעה לדבר בשמך הרע לעם הזה אמר לו הקב"ה חבל על דאברין ולא משתכחין הרי כמה פעמים נגליתי על אברהם יצחק ויעקב באל שדי ולא הרהרו על מדותי ולא אמרו לי מה שמך אמרתי לאברהם *קום התהלך בארץ לארבה ולרחבה כי לך אתננה *בקש מקום לקבור את שרר ולא מצא עד שקנה בד' מאות שקל כסף ולא הרהר על מדותי אמרתי ליצחק *גור בארץ הזאת ואחיה עמך ואברכך בקשו עבדי מים לשתות ולא מצאו עד שעשו מריבה שנאמר *ויירבו רועי גר עם רועי יצחק לאמר לנו המים ולא

לעקב *הארץ אשר אתה שוכב עליה לך אתננה מקום לנטוע אהל ולא מצא עמך ואמר לי מה שמך ואתה אמרת לי מה שמך בתחלה ועכשיו אתה אומר לי *והצל לא הצלת את עמך *עתה תראה (את) אשר אעשה לפרעה במלחמת פרעה אתה רואה ואי אתה רואה במלחמת שלשים ואחד מלכים *וימדה משה ויקור ארצה וישתחו משה ר' חנינא בן גמלא אמר ארץ אפים רבנן אמרי *אמת ראה: תניא כמ"ד ארץ אפים ראה דתניא כשעלה משה למרום מצאו להקב"ה שיושב וכותב ארץ אפים אמר לפניו רבונו של עולם *ארץ אפים לצדיקים אמר לו אף לרשעים *אל רשעים יאבדו א"ל השתא חזית מאי דמבעי לך כשחטאו ישראל אמר לו לא כך אמרת לי ארץ אפים לצדיקים אמר

- [א] שבת קי"ט: [ב] ט' נ"ז
- אמר לו רבי יוחנן:
- [ג] נחמיה ק"ח: [ד] ד' בע"י
- ליתא, [ה] נ"ב טו.
- [ו] ג' גמלא, [ז] פ' חסד
- עירובין כז. ויחזיק ב"ק ג' ג
- ד"ה ארץ, [ח] בראשית
- [ט] בראשית יח.
- [י] נחמיה ר"ש, [יא] כ"ט
- והסוד אומות העולם,
- [ט] ממשלים. רש"י,
- [מ] נ"ז אחר ד"ה לנטוע.

הגהות הגר"א

[א] נב' שנאמר: נחמך:

מוסף רש"י

אל מלך נאמן. כך מעיד על כורא שהוא אל מלך נאמן (שבת קי"ט). במלחמת שלשים ואחד מלכים. מלכי שבעה אומות כשאיבדו לארץ (שמות ו א).

פלג עד אברהם וכשאתה מחלק לג' חלקים זרעו של ארפכשד כגון בני ישראל ושמעאל שכן בני אברהם ובני לוט ובני הרן' וכן שאר האומות שיאלו ממנו לג' חלקים שמה ישראל יהיו מרובין וקרוצין להיות כנגד כולם ולא יגיעו כל זרע ארפכשד להיות פי שנים אלא"כ ישראל משלימין רובן או חזין וגמלאו ישראל מתמעטין בתוך פי שנים: לא ניהא ליה למרייהו. להקצ"ה שאתה ממעט אותן כל כך אלא אפילו שלישי של נח כלומר מכל בני נח דהיינו מכל העולם כולו יותר השלים ומסתמא אותו חלק ה' שישאל בו יהיה שארית ואס אין ישראל מרובין כל כך להיות אחד מג' כשעולם יהיו הגרים וחסידיו עובדי כוכבים *להשלים שלישי ואס הם מרובין להיות יותר מחלק השלישית יתמעטו קצת ומ"מ לרבי יוחנן אין ישראל מתמעטין כל כך כמו לדברי ר"ש בן לקיש מ"ר. ל"א שלישי של שם והשלישית משמע שני שלישי לך נאמר שלישית שלישית של שלישי לשם ותיכי ובני שם עילס ואשור וארפכשד וישראל מארפכשד הו שלישיית מארפכשד שהוא שלישי לשם יותר היינו שלישיית מישאל אלא שלישי שלישי של נח כלומר כולו ארפכשד יותר זה שהוא שלישי שלישי של נח דשם היה בן שלישי של נח דכתיב (בראשית י) ובני נח שם חם ויפת וארפכשד שלישי לשם ועיקר: דברים ככתבן. שלא ימלטו אלא אחד מעיר ושנים ממשפחה: